

Sygn. akt III Ca 1097/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 października 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Tomasz Tatarczyk

Sędzia SO Krystyna Hadryś

Sędzia SR (del.) Roman Troll

Protokolant Aldona Kocięcka

po rozpoznaniu w dniu 7 października 2015 r. w Gliwicach na rozprawie

sprawy z powództwa S. J.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w J.

o zobowiązanie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju

z dnia 10 marca 2015 r., sygn. akt I Cgg 6/11

uchyla zaskarżony wyrok oraz postanowienie Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju z dnia 1 kwietnia 2015 r. w punkcie 2 i przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu w Jastrzębiu-Zdroju do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

SSR (del.) Roman Troll SSO Tomasz Tatarczyk SSO Krystyna Hadryś

Sygn. akt III Ca 1097/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 10 marca 2015 r. Sąd Rejonowy oddalił powództwo, którym powód dochodził zobowiązania pozwanej do naprawienia uszkodzeń przez przywrócenie stanu poprzedniego placów i dróg z zastrzeżeniem, że pozwana może zwolnić się z tego zobowiązania poprzez zapłatę na rzecz powoda kwoty 73.966,82 zł z ustawowymi odsetkami, ewentualnie zasądzenia od pozwanej na jego rzecz kwoty 73.966,82 zł z ustawowymi odsetkami. W punkcie 2 wyroku postanowił Sąd odstąpić od obciążenia powoda kosztami procesu. Wskutek zażalenia pozwanej, postanowieniem z 1 kwietnia 2015 r. Sąd Rejonowy uchylił postanowienie o kosztach zawarte w punkcie 2 wyroku i zasądził od powoda na rzecz pozwanej 3.617 zł z tytułu kosztów procesu. Sąd ustalił, że przed Sądem Okręgowym w Gliwicach toczyło się z powództwa Przedsiębiorstwa (...) spółki z o.o. w T. postępowanie o naprawienie szkód powstałych w obiektach warsztatu naprawy samochodów, hali stalowej, budynku napraw ciężkich maszyn budowlanych, budynku administracyjno-socjalnego, dróg, placów oraz ogrodzenia, znajdujących się na nieruchomości, której przedsiębiorstwo to było użytkownikiem wieczystym. W toku postępowania dopuszczono dowód z opinii biegłego z zakresu budownictwa. Wnioski wynikające z opinii stanowiły podstawę zawarcia w dniu 27 kwietnia 2010 roku przed

notariuszem ugody, mocą której strony postanowiły, że (...) SA w J. zwróci Przedsiębiorstwu (...) spółce z o.o. w T. nie więcej niż 10 % kosztów remontu placów i dróg, po uprzednim zaakceptowaniu zakresu rzeczowego i finansowego tych robót, co nastąpi w terminie nie późniejszym niż 30 czerwca 2011 r. W wyniku umowy z dnia 14 maja 2010 r. użytkownikiem wieczystym gruntu i właścicielem znajdujących się na nim obiektów budowlanych została (...) sp. z o.o. w R., a na podstawie umowy z dnia 1 czerwca 2011 r. użytkowanie wieczyste gruntu i własność budynków nabył powód S. J.. Obie umowy przewidywały przeniesienie na cesjonariusza wszelkich wierzytelności przysługujących w stosunku do (...) SA w J. o przywrócenie stanu poprzedniego obiektów zlokalizowanych na nieruchomości, w tym wierzytelności z ugody zawartej przed notariuszem w dniu 27 kwietnia 2010 r. Pismem z dnia 8 sierpnia 2011 roku powód zwrócił się do pozwanej o zawarcie ugody w zakresie naprawienia szkód w drogach i placach przez zapłatę jednorazowego odszkodowania. Za nieuzasadniony uznał Sąd zarzut pozwanej co do braku legitymacji czynnej powoda. Stwierdził, że pozwana nie wykazała pozorności umów cesji wierzytelności z tytułu szkód górniczych powstałych w obiektach znajdujących się na nieruchomości będącej przedmiotem sprawy. Wskazał nadto, że do żądania naprawienia szkody wyrządzonej ruchem zakładu górniczego w nieruchomości budynkowej uprawniony jest każdorazowy właściciel budynku a nabywca nieruchomości w zakresie tego roszczenia wstępuje w prawa zbywcy. Przemawia za tym regulacja ustawy z 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze, przewidująca restytucję naturalną jako właściwy sposób naprawienia szkody wyrządzonej ruchem zakładu górniczego bez możliwości dokonania przez poszkodowanego wyboru sposobu naprawienia szkody i dopuszczająca naprawienie szkody przez zapłatę odszkodowania pieniężnego tylko w wypadku niemożności bądź nieopłacalności restytucji naturalnej. W zakresie szkód w placach i drogach, które powstały przed dniem 27 kwietnia 2010 r. powództwo, jak wywiódł Sąd, nie mogło być uwzględnione z uwagi na istnienie porozumienia stron zawartego w ugodzie. Powoda jako następcę prawnego Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. w T. ugoda ta wiąże. Wobec związania stron ugodą, powód nie może domagać się przywrócenia stanu poprzedniego obiektów położonych na nieruchomości objętej pozwem, skoro jego poprzednik prawny zobowiązał się do wykonania remontu tych obiektów. Upływ terminu określonego w ugodzie na zaakceptowanie przez pozwaną zakresu rzeczowego i finansowego robót nie spowodował, że ugoda ta utraciła moc. Żadna ze stron nie złożyła drugiej stronie oświadczenia o uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli zawartego w ugodzie. W rezultacie żądanie przywrócenia placów i dróg do stanu poprzedniego, względnie zapłaty kwoty stanowiącej 20 % ustalonych przez powoda kosztów remontu postrzegać należy jako działanie powoda naruszające zasady staranności, rzetelności i uczciwości kupieckiej. Powództwo nie mogło być też uwzględnione w części przez zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty stanowiącej 10 % wartości remontu, stosownie do postanowień ugody, bowiem w myśl ugody, partycypacja pozwanej w kosztach remontu uzależniona była od zaakceptowania przez nią zakresu rzeczowego i finansowego robót. W sytuacji, gdy do akceptacji takiej nie doszło, żądanie zapłaty powinno poprzedzić roszczenie powoda o zobowiązanie pozwanej do złożenia oświadczenia woli w przedmiocie zaakceptowania zakresu rzeczowego i finansowego robót. W zakresie szkód, które, jak twierdził powód, powstały w drogach i placach po dniu 27 kwietnia 2010 r. powództwo nie mogło być uwzględnione albowiem powód nie wykazał zakresu szkód powstałych w tym czasie, nieobjętych ugodą. Z opinii biegłego z zakresu budownictwa R. M. wynikało, że nie powstały nowe uszkodzenia pochodzenia górniczego w drodze dojazdowej o nawierzchni asfaltowej. Jak idzie o plac z płyt betonowych, biegły stwierdził wystąpienie tylko nieznacznej deformacji, obniżenia, rozpełzania płyt drogowych, a w zakresie parkingu z kostki brukowej nieznaczne deformacje nawierzchni. O pochyleniu terenu oraz nieznacznej deformacji nawierzchni świadczyła już opinia z 15 stycznia 2010 r., sporządzona na zlecenie Sądu Okręgowego w Gliwicach, w której biegły wskazał na potrzebę wykonania kapitalnego remontu nawierzchni placów i dróg i wykluczył celowość miejscowej naprawy uszkodzeń. Do wykonania remontu powód nie przystąpił. W tej sytuacji żądanie naprawienia szkód nieobjętych ugodą z 27 kwietnia 2010 r. prowadziło do obejścia prawa godząc w zasady staranności, rzetelności i uczciwości kupieckiej.

W apelacji powód zarzucił naruszenie art. 65 § 2 w związku z art. 353¹ k.c. przez błędną wykładnię treści ugody zawartej pomiędzy poprzednikiem prawnym powoda a pozwaną w dniu 27 kwietnia 2010 r. i przyjęcie, że pomiędzy stronami istniało porozumienie w zakresie roszczeń objętych pozwem w sytuacji, w której uzgodnienia zawarte w ugodzie określały jedynie sposób zawarcia ewentualnego porozumienia w zakresie objętym pozwem, a ponadto miały charakter terminowy, co skutkowało nierozpoznanie istoty sprawy, naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez uznanie, że powód w toku postępowania nie wykazał zakresu szkód w drogach i placach w sytuacji, gdy zakres szkód oraz odpowiedzialność pozwanej za ich wyrządzenie wynika jednoznacznie z opinii biegłego R. M., sporządzonej

na zlecenie sądu, naruszenie art. 227 w związku z art. 278 k.p.c. przez pominięcie dowodu z uzupełniającej opinii biegłego z zakresu budownictwa i szkód górniczych obejmującej przeszacowanie wartości technicznej obiektów budowlanych objętych pozwem, tj. placów z płyt betonowych oraz placu z kostki brukowej w oparciu o rzeczywiste dane konstrukcyjne, materiałowe i wiekowanie tych obiektów, przedstawione przez świadka T. K., naruszenie art. 227 w związku z art. 278 k.p.c. przez pominięcie dowodu z uzupełniającej opinii biegłego z zakresu budownictwa i szkód górniczych obejmującej przeszacowanie wartości odszkodowania za drogi o nawierzchni bitumicznej w sytuacji, gdy w toku postępowania należało dokonać wyliczeń dotyczących wartości remontu tego obiektu budowlanego wraz ze wskazaniem kwoty partycypacji pozwanej w kosztach remontu, która byłaby proporcjonalna do poziomu udziału pozwanej w uszkodzeniu tego obiektu według stanu na dzień sporządzenia opinii a nie według wygasłych ustaleń wynikających z ugody z dnia 27 kwietnia 2010 r. W oparciu o te zarzuty skarżący domagał się uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji, ewentualnie zmiany wyroku poprzez zasądzenie od pozwanej na jego rzecz kwoty 73.966,82 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 18 grudnia 2012 roku, zasądzenia od pozwanej kosztów postępowania w obu instancjach.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie od powoda kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje :

Apelacja odnieść musiała skutek w postaci uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania w pierwszej instancji. Trafny okazał się bowiem zarzut nierozpoznania istoty sprawy.

Nierozpoznanie przez Sąd Rejonowy istoty sprawy jest konsekwencją wadliwego przyjęcia wiążącego charakteru ugody zawartej pomiędzy poprzednikiem prawnym powoda a pozwana w dniu 27 kwietnia 2010 r. w zakresie naprawy szkody w drogach i placach.

(...) i placów dotyczył § 6 ugody, w którym strony oświadczyły, że (...) SA w J. zwróci Przedsiębiorstwu (...) spółce z o.o. w T. nie więcej niż 10 % kosztów remontu dróg i placów, po uprzednim zaakceptowaniu zakresu rzeczowego i finansowego tych robót, co nastąpi w terminie nie późniejszym niż do dnia 30 czerwca 2011 r.

Ugoda w tej części uzależniała przeto powstanie skutku czynności prawnej od spełnienia trzech warunków i zastrzegła termin ich ziszczenia się.

Dokonanie zwrotu przez (...) SA w J. części kosztów remontu uzależniała od poniesienia przez kontrahenta tych kosztów, termin „zwrot” oznacza wszak w tym wypadku refundację kosztów poniesionych, nadto od przedstawienia przez inwestora zakresu rzeczowego i finansowego robót i od zaakceptowania tego zakresu robót przez drugą stronę.

W każdym z tych trzech przypadków skutek czynności w postaci zwrotu części kosztów remontu uzależniony został wyłącznie od woli jednej strony kontraktu.

Tylko od woli inwestora zależało, czy przeprowadzi remont obiektów ponosząc jego koszty oraz czy przedstawi kontrahentowi rzeczowy i finansowy zakres robót. Z kolei wyłącznie od woli (...) SA w J. zależała akceptacja zakresu rzeczowego i finansowego robót.

Uznać wobec tego należało, że czynność nie doszła do skutku, skoro kontrahenci nie podjęli wiążącej decyzji o zaciągnięciu zobowiązań.

Ponieważ upłynął też termin oznaczony w ugodzie na ziszczenie się warunków i w terminie tym nie został wykonany remont obiektów ani przedstawiony i zaakceptowany zakres robót, ugoda nie wiąże stron.

Wadliwie przyjmując, że ugoda wiąże strony i że uwzględnienie roszczenia o zapłatę części kosztów naprawy na poziomie określonym w ugodzie zależało od zgłoszenia przez powoda żądania zobowiązania pozwanej do złożenia oświadczenia woli w przedmiocie akceptacji zakresu robót, nie zbadał Sąd Rejonowy przesłanek odpowiedzialności pozwanej za szkodę w drogach i placach zlokalizowanych na gruncie, którego powód jest użytkownikiem wieczystym,

a w szczególności zakresu tej odpowiedzialności, nie ustalił sposobu naprawienia szkody i wysokości ewentualnego odszkodowania.

W sprawie naprawienia szkód, których dotyczyło żądanie pozwu zastosowanie znaleźć powinny przepisy ustawy z 4 lutego 1994 roku Prawo geologiczne i górnicze.

W dniu 1 stycznia 2012 roku weszła w życie nowa ustawa Prawo geologiczne i górnicze - ustawa z 9 czerwca 2011 roku, która nie zawiera przepisów przejściowych wskazujących właściwe prawo materialne, jakie należy zastosować do oceny stosunków prawnych powstałych przed dniem 1 stycznia 2012 roku.

Zgodnie z zasadą nieretroakcji wyrażoną w art. 3 k.c., roszczenie podlega ocenie w oparciu o przepisy prawa materialnego obowiązujące w dacie zdarzenia.

Do spraw o naprawienie szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego, w których zdarzenie wywołujące szkodę, jak i jej powstanie, miały miejsce przed dniem 1 stycznia 2012 roku stosuje się przepisy ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. - Prawo geologiczne i górnicze (uchwała SN z 22.11.2013 roku, III CZP 75/13).

Z powództwem powód wystąpił w październiku 2011 r., zdarzenie wyrządzające szkodę i jej powstanie miały więc miejsce przed wejściem w życie ustawy z 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze.

Rozpoznając ponownie sprawę zbada Sąd Rejonowy przesłanki odpowiedzialności pozwanej za szkodę w drogach i placach zlokalizowanych na nieruchomości powoda, w szczególności zaś zakres tej odpowiedzialności i właściwy sposób naprawienia szkody, przy uwzględnieniu faktu, że strony były zgodne co do tego, że zachodzi związek przyczynowy pomiędzy ruchem zakładu górniczego a szkodą, natomiast spór dotyczył zakresu szkody wyrządzonej tym ruchem, powstania nowych bądź powiększenia rozmiaru istniejących wcześniej uszkodzeń, wysokości odszkodowania pieniężnego. Zważy przy tym Sąd okoliczności, które mogą uzasadniać właśnie zapłatę odszkodowania pieniężnego jako właściwy sposób naprawienia szkody, która w dużej mierze - co jak wynika z oświadczeń stron, jest między nimi niesporne - powstała z przyczyn od górnictwa niezależnych. W razie potrzeby zasądzenia odszkodowania pieniężnego, jego wysokość ustali zgodnie z art. 363 § 2 k.c.

Z przytoczonych względów Sąd odwoławczy orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 386 § 4 i 108 § 2 k.p.c., przy czym uchyleniu podlegało również, mające charakter akcesoryjny w stosunku do rozstrzygnięcia o roszczeniu głównym, orzeczenie o kosztach procesu zawarte w postanowieniu z 1 kwietnia 2015 r.

SSR del. R. Troll SSO T. Tatarczyk SSO K. Hadryś